

C2

ÜNİTE I

OKUMA: Yüzeysel Okuma

DİNLEME: Konu ve Ana Fikir İçin Dinleme

YAZMA: Paragraf Yazma: Ana Fikir Cümlesi

Kazanımlar

Okuma

- Bir metnin türünü ve hedef kitlesini hızlı bir şekilde fark eder.
- Bir metnin konusunu ve ana düşüncesini ayırt eder.
- Bir metnin yazılış amacını belirler.

Dinleme

- Dinlediklerinin türünü ve hedef kitlesini fark eder.
- Dinlediklerinin genel olarak ne hakkında olduğunu ve konusunu ayırt eder.
- Dinlediklerindeki ana düşünceyi belirler.

Yazma

- Paragrafı tanımlar.
- İyi bir paragrafın özelliklerini ayırt eder.
- Yazılarını bir konu ve ana fikir etrafında planlar.
- İyi bir paragraf için etkili bir ana fikir cümlesi yazar.

OKUMA

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- Bir metnin türünü ve hedef kitlesini hızlı bir şekilde fark edebilecek,
- Bir metnin yazılış amacını belirleyebilecek,
- Bir metnin konusunu kısa sürede anlayabilecek,
- Bir metnin ana fikrini yüzeysel okuma ile belirleyebileceksiniz.

Yüzeysel Okuma

Yüzeysel Okuma Nedir?

Yüzeysel okuma, bir metnin içerisinde yer alan ayrıntılara odaklanmadan göz gezdirerek yapılan hızlı okuma yöntemidir. Okuyucu, yüzeysel okuma ile belirli bir zaman içerisinde metni hızlıca tarar. Bu yöntemle, metnin ele aldığı konuya ve etrafında gelişen ana fikre en kısa sürede ulaşmayı amaçlar. Konu; metnin üzerinde durduğu

düşünce, durum veya olay anlamına gelir. Örneğin hava kirliliği, teknolojinin faydaları vb. ifadeler herhangi bir metnin konusu olabilir. Metnin konusu “Metinde neden söz ediliyor?” sorusuna cevap verir. Konuyu bulmak için “Metnin konusu nedir?” veya “Metin ne hakkındadır?” gibi sorular da kullanılabilir. Ana fikir ise metinde ele alınan konu ile ilgili anlatılmak istenen düşüncedir. Ana fikir cümlesi kesin bir yargı bildirir. “Bu metnin ana fikri nedir?”, “Bu metinde anlatılmak istenen nedir?” gibi sorular ana fikri bulmaya yöneliktir.

Ayrıca bir metnin türü, hedef kitlesi ve yazılış amacı bakımından çeşitlilik gösterir. Örneğin hikâye, mektup, iş ilanı, reklam gibi birçok metin türü mevcuttur. Bir metnin bilgi vermek, ikna etmek ya da eğlendirmek gibi kendine özgü bir yazılış amacı da vardır. Bununla beraber bir metnin konusu, içeriği ve üslubu ile belirli bir kitleye hitap eder. Örneğin sağlık sektöründe ortaya çıkan yeni bir tedavi yöntemini tıp terimlerini kullanarak anlatan bir makale muhtemelen o alandaki uzman doktorlar için yazılmıştır. Bir metnin bu gibi özellikleri yüzeysel okuma ile kolaylıkla bulunur. Kısacası yüzeysel okuma, sınırlı bir sürede bir metin ile ilgili genel fikir edinmeyi sağlamak için belirli teknikler kullanılarak yapılan hızlı okumadır.

Yüzeysel Okuma Niçin Yapılır?

Yüzeysel okuma, bir metin hakkında genel fikir sahibi olmak ya da metnin ana fikrine en kısa sürede ulaşmak için yapılır. Ayrıca bir metnin kimler için yazıldığı, ne tür bir metin olduğu ve yazılış amacını hızlıca bulmak için göz gezdirerek yapılır. Bu yöntemde, bir metnin içerisinde geçen her sözcüğü ya da cümleyi anlamaya gerek yoktur. Çünkü bu okuma yönteminin amacı, sınırlı zaman içerisinde bir metnin genel konusu ve ana fikri hakkında bilgi sahibi olmaktır. Diğer bir ifadeyle, yüzeysel okuma, detaylı okumaya hazırlık aşaması olarak yapılır.

Yüzeysel Okuma Ne Zaman Yapılır?

Yüzeysel okuma, günlük hayatta sıklıkla başvurulmuş bir yöntemdir. Örneğin herhangi bir kitapçıdan dergi ya da kitap alırken, gazetede ilgi çekici haberleri seçip okurken, gelen e-postaları incelerken yüzeysel okuma yapılır. Bu yöntemle, kısa süre içerisinde metinle ilgili genel bir fikir sahibi olunur. Yüzeysel okuma, akademik okuma becerisini geliştirmek için de kullanılır. Genellikle sınırlı bir süre içerisinde yüzeysel okuma amacına yönelik soruları cevaplamak için metni tarayarak hızlı okuma yapılır. Böylelikle, okuyucu hem hedef bilgiye ulaşır hem de vakit kazanır. Diğer bir söyleyişle, yüzeysel okuma belirli ipuçları kullanarak amaçlanan bilgiye en kısa sürede ulaşmak için uygulanan okuma yöntemidir.

Yüzeysel Okuma Nasıl Yapılır?

Yüzeysel okuma, yazılmış her sözcüğü anlamaya çalışarak değil, ayrıntılara odaklanmadan metnin ana fikrini kısa sürede bulmaya çalışarak yapılır. Etkili bir yüzeysel okuma için aşağıda verilen ipuçlarını kullanın:

- » Bir metnin yer aldığı sayfada verilen fotoğraflara ve resimlere bakın. Genellikle görsel öğeler metnin konusu ile ilişkilidir.
- » Bir metnin başlık ve -eğer varsa- alt başlıklarına dikkat edin. Bunlar, metinde ele alınan konuyu yansıtır.
- » Her paragrafın ilk ve son cümlesini okuyun. Bu cümleler, paragrafın ele aldığı düşüncüyü ifade eder.
- » Uzun bir metnin ilk ve son paragrafını okuyun. Genellikle bir metnin ana fikrini içeren kısımlar, giriş ve sonuç paragraflarında yer alır.
- » Bir metinde yer alan her sözcüğü veya cümleyi okumaya çalışmayın. Bunun yerine metnin tümünde, ele alınan konuyla ilgili fikir verecek anahtar sözcükleri bulmak için göz gezdirin.

Örnek:

Aşağıdaki metni yüzeysel okuma tekniklerini kullanarak okuyun ve soruları metne göre yanıtlayın.

KAFEİNSİZ KAHVE

En çok tüketilen içeceklerden biri olan kahvenin sinir sistemi üzerindeki uyarıcı etkilerinin temel sebebi bileşimindeki kafeindir. Ancak kafein uykusuzluk, kalp ritminde düzensizlik gibi sorunlara neden olabiliyor.

Olumsuz etkileri nedeniyle 1900'lü yılların başından beri kahve çekirdeklerinin içindeki kafein, farklı yöntemler kullanılarak uzaklaştırılıyor. Başlangıçta kahvenin içindeki kafeini ayırmak amacıyla insan sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olan çeşitli kimyasal maddeler kullanılıyordu. Günümüzde ise bu amaçla farklı işlemler uygulanıyor.

Kafeini ayırma işlemi için çoğunlukla diklorometan ve etil asetat (Farklı sebze ve meyvelerde bulunan bir maddedir.) tercih ediliyor. Bu çözücüler buharda bekletilmiş kahve çekirdekleriyle karıştırıldığında kafeinin bir kısmı çözülüyor. Ancak kahvenin yapısındaki kafeinin büyük kısmının ayrılabilmesi için işlemin birkaç kez tekrarlanması gerekiyor.

Suyla özütleme yönteminde ise kahve çekirdekleri sıcak suyla karıştırılır. Bu süreçte kafein ve suda çözünen diğer maddeler kahve çekirdeklerinden ayrılır. Bu çözelti daha sonra aktif karbonla karıştırılır. Aktif karbon, kafein moleküllerini yüzeyde tutarak çözüldüğü maddelerin ayrılmasını sağlar. Bu çözelti, kahvede bulunan kafein hariç başka suda çözünebilir maddeler içerdiğinden, diğer kahve çekirdekleriyle karıştırıldığında sadece kafeini çözerek kahve çekirdeklerinden ayrılmasını sağlar.

Karbondioksitle özütleme yönteminde yüksek basınç altında sıkıştırılarak sıvı hâle getirilmiş karbondioksit kahve çekirdekleriyle karıştırılır. Bu karışım ısıtıldığında süperkritik akışkan hâle geçen karbondioksit sadece kahvenin içinde bulunan kafein moleküllerini çözer. Bu yöntem sayesinde kahvenin içindeki kafeinin %97 - %99'u uzaklaştırılabilir.

Ayrıca genetik çalışmalar sayesinde kahve ve çay bitkilerinde kafein sentezini sağlayan biyokimyasal süreçler engellenerek kafein içermeyen kahve çekirdekleri üretilebileceği düşünülüyor.

Kaynak: <http://www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/kafeinsiz-kahveler> kaynağından alınmıştır.

I. Aşağıdakilerden hangisi bu metnin konusudur?

- Kafeinsiz kahve elde etmenin yolları
- Kafein içermeyen kahve çekirdekleri
- Kafein ayırma işleminde eski yöntemler
- Kahve tüketiminin artmasının sebepleri
- Kafeinin insan sağlığına olumsuz etkileri

Çözüm: b, c, ve e seçeneklerinde yer alan konular metnin çeşitli paragraflarında yer alırken d seçeneğiyle ilgili hiçbir bilgi ve cümle yoktur. Metnin tamamı dikkate alınırsa üzerinde durulan düşünce kafeinsiz kahvenin nasıl elde edildiğidir. Bu nedenle doğru cevap **a**'dır.

2. Aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı bu metinde yoktur?

- a) Kafeinin sebep olduğu sağlık sorunları nelerdir?
- b) Kafeini ayırma işlemi ne zamandan beri yapılıyor?
- c) Kafeini ayırmak için kullanılan kaç yöntem vardır?
- d) Kafeini ayırmak için kullanılan yöntemler nelerdir?
- e) Kafein içermeyen kahve çekirdekleri üretimi nasıldır?

Çözüm: Yukarıdaki metnin ilk paragrafı a seçeneğindeki, ikinci paragrafı ise b seçeneğindeki soruya cevap verir. Üçüncü, dördüncü ve beşinci paragraflar c ve d seçeneklerine cevap verir. Fakat e seçeneğindeki sorunun cevabı ile ilgili bu metinde kesin bir bilgi yoktur. Sadece “genetik çalışmalar” sayesinde kafein içermeyen kahve çekirdeklerinin üretimine dair bir beklenti vardır. Bu nedenle doğru cevap **e**'dir.

3. Aşağıdakilerden hangisi bu metnin yazılış amacıdır?

- a) Uyarmak
- b) İkna etmek
- c) Eğlendirmek
- d) Bilgi vermek
- e) Kuşku uyandırmak

Çözüm: Yukarıdaki metin kafeinsiz kahve elde etmek için uygulanan üç farklı kafein ayırma yöntemini nesnel bir biçimde okuyucuyu bilgilendirmek için yazılmıştır. Bu nedenle doğru cevap **d**'dir.

Etkinlik I :

Aşağıdaki metni yüzeysel okuma tekniklerini kullanarak okuyun ve soruları metne göre yanıtlayın.

[1] Türkiye, turizm çeşitliliği açısından zengin bir ülkedir. Ülkenin bulunduğu coğrafi konum, sahip olduğu tarih, iklim çeşitliliği ve doğal güzellikler ile turizm alanına yapılan yatırımlar hem yerli hem de yabancı turistlere birçok farklı seçenek sunar. Türkiye’de mevcut alternatif turizm olanaklarından bazıları şöyledir:

[2] _____: Golf sporuna aktif veya pasif katılım amacıyla, kişilerin buldukları yerlerin dışına yaptıkları seyahatler sonucu oluşan ilişkiler bütününden oluşan turizmdir. Türkiye mevcut 29 golf sahası ile Avrupa'da ikinci, Akdeniz çanağında ise dördüncü sırada yer alır. Antalya-Belek, Bodrum, İstanbul, Aydın ve Ankara'da bu turizm için çeşitli tesisler vardır.

[3] _____: Doğa ile bütünleşen, çevreye duyarlı, farklı kültür ve yaşam biçimleri ile iç içe olmaya olanak sağlayan turizm çeşitlerinden biridir. Türkiye'de 150'ye yakın yayla bulunsa da Kültür ve Turizm Bakanlığınca turizm merkezi ilan edilen yaylaların bulunduğu başlıca iller Antalya, Artvin, Bayburt, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Manisa, Ordu, Rize, Sinop ve Trabzon olarak sıralanır. Buna göre Karadeniz Bölgesi'nin bu turizm için çok elverişli olduğu görülür.

[4] _____: Soğuk ve sıcak mineralli suların sağlık, eğlence ve rekreasyon amaçlı kullanımı ile meydana gelen ve turistlerin ulaşım, konaklama, ağırlama gereksinimlerinin karşılanmasını kapsayan bir turizm çeşididir. Türkiye jeotermal kaynaklar açısından dünya çapında bir potansiyele sahip olup Avrupa'da kaynak potansiyeli açısından birinci, kaplıca uygulamaları konusunda ise üçüncü sırada yer almaktadır.

[5] _____: Anadolu'nun birçok uygarlığa ev sahipliği yapması ve zengin bir kültüre sahip olması, bu kültürel değerlerin görülmesi amacıyla gerçekleştirilen seyahatleri ortaya çıkarır. Kültürel çekicilik oluşturan ögeler, arkeolojik sit ve harabeler, tarihî anıtlar, müzeler, yerel mimari, festival ve fuarlar, tiyatro, sinema, sanat galerileri vb. aktivitelerden oluşur.

[6] _____: Nehirlerin bulunduğu yerlerde yapılan dinlenme, eğlenme, görme ve tanıma amaçlı bir alternatif turizm çeşididir. Şehir yaşamından sıkılan ve doğayla iç içe olmak isteyen insanların katıldığı rafting, doğa yürüyüşü, yüzme, kano ve nehir kayağı gibi çeşitli etkinlikler bu turizm içerisinde yer alır. Artvin, Antalya, Muğla, Adana ve Rize şehirleri içerisinde yer alan çay ve nehirler bu turizm için elverişlidir.

Kaynak: AÖF, Genel Turizm Bilgisi (s. 26-31).

1. Aşağıdakilerden hangisi bu metnin konusudur?

- a) Türkiye'de turizm yatırımları
- b) Türkiye'de deniz turizmi
- c) Türkiye'nin turizm gelirleri
- d) Türkiye'nin turizm çeşitliliği
- e) Türkiye'nin turizm liderleri

2. Metnin içerisinde geçen paragrafları turizm türleri ile eşleştirin.

2. paragraf	___	a) Yayla Turizmi
3. paragraf	___	b) Akarsu Turizmi
4. paragraf	___	c) Kültür Turizmi
5. paragraf	___	d) Golf Turizmi
6. paragraf	___	e) Termal Turizm

3. Aşağıdakilerden hangisi metnin yer aldığı bir dergi çeşidi olabilir?

- a) Sağlık
- b) Ekonomi
- c) Turizm
- d) Teknoloji
- e) Moda- Tasarım

Etkinlik 2:

Aşağıdaki metni yüzeysel okuma tekniklerini kullanarak okuyun ve soruları metne göre yanıtlayın.

İyot, insan vücudunda çok az miktarda bulunan, tiroid bezinde tiroid hormonlarının yapımı için gerekli olan, normal büyüme, gelişme ve yaşam için gerekli bir mineraldir. Tiroid bezi kelebek şeklindedir ve boynun ön kısmında bulunur. Tiroid bezinde üretilen hormonlar kana geçer ve vücutta çeşitli işlevleri kontrol eder. Günlük alınması gereken iyot miktarı bir toplu iğne başı kadardır; ancak bu miktar yaşam için çok önemlidir. İyot, vücudumuza besinler ve içtiğimiz su ile alınır.

Vücuda iyodun yetersiz alımında iyot yetersizliği hastalıkları adı verilen birçok sağlık sorunu ortaya çıkar. İyot yetersizliği yetişkinlerde tiroid bezinin çalışmamasına, zihnin yeterli çalışmamasına ve güçsüzlüğe neden olur. Gebe kadınlarda düşüklere, ölü doğumlara; bebek ve çocuklarda büyüme geriliği, zekâ geriliği, sağırılık, cücelik, tiroid bezinin çalışmaması ve bebek ölümlerinde artışa sebep olur. Çocuklarda ve gençlerde büyüme geriliğine, okul başarısızlığına, anlama ve öğrenmede güçlükler neden olur ve çocukların zekâ puanının, akranlarına göre 13.5 puan düştüğü gözlemlenir. İyot yetersizliği, guatra sebep olur. Guatr, tiroid bezinin normalden büyük olmasıdır. İyot yetersizliğinde yeterli tiroid hormonu üretilemez. Her yaş grubundan bireyde guatr sorunu görülebilir.

İyot yetersizliği hastalıklarının önlenmesi için iyotlu tuz kullanılmalıdır. İyotlu tuz guatrı tedavi etmez, guatrın oluşmasını ve daha fazla büyümesini önler. İyotlu tuzlarda bulunan iyot gün ışığında, fazla nemde ve yüksek sıcaklıkta kayba uğrar. Bunu önlemek için; iyotlu tuz satın alındıktan sonra koyu renkli ve kapaklı cam kavanozlara boşaltılmalı, ışıktan ve güneşten korunmalı, nemli ve sıcak ortamda saklanmamalıdır. İyotlu tuz, yemek piştikten sonra eklenmelidir. Sonuç olarak önemli bir halk sağlığı sorunu olan iyot yetersizliği hastalıkları, iyotlu tuz kullanımı ile önenebilir.

Kaynak: AÖF, Anne ve Çocuk Beslenmesi (s. 134-135).

1. Bu metinde aşağıdakilerden hangisinin cevabı yoktur?

- a) İyot neden önemlidir?
- b) İyot yetersizliği ne tür hastalıklara yol açar?
- c) İyot yetersizliği kimlerde görülür?
- d) İyot yetersizliği görülme nedenleri nelerdir?
- e) İyot yetersizliğini önlemek için ne yapılmalıdır?

2. Aşağıdakilerden hangisi bu metin için en uygun başlıktır?

- a) İyotsuz Tuz Tüketiminin Faydaları
- b) İyodun İnsan Sağlığı için Önemi
- c) İyot Eksikliğinin Bebeklere Etkisi
- d) İyotlu Tuz Elde Etmenin Yolları
- e) Aşırı İyot Tüketiminin Zararları

3. Aşağıdakilerden hangisi bu metnin ana fikridir?

- a) İyot yetersizliği her yaş grubunu etkiler ama en sık çocuklarda görülür.
- b) İyot yetersizliği hastalıklarının önlenmesi için iyotlu tuz kullanılmalıdır.
- c) İyot yetersizliği ile mücadele etmek için ebeveynler bilinçlendirilmelidir.
- d) İyot yetersizliği olan yetişkinler günlük iyot ihtiyaçlarını kontrol etmelidir.
- e) İyot yetersizliğini çözebilmek için iyotlu tuz elde edilen bölgeler korunmalıdır.

4. Aşağıdakilerden hangisi bu metnin yazılış amacıdır?

- a) Eğlendirmek
- b) Hüzünlendirmek
- c) Bilgilendirmek
- d) Heyecanlandırmak
- e) Kuşku uyandırmak

OKUYALIM - YANITLAYALIM

A. Aşağıdaki metni yüzeysel okuma tekniklerini kullanarak okuyun ve soruları metne göre yanıtlayın.

YEMEK FOTOĞRAFI NEDİR, NE DEĞİLDİR?

[1] “Işıklıla yazmak” ifadesiyle tanımlanan fotoğraf tekniği, birçok farklı perspektiften değerlendirilebilir ve tanımlanabilir. Sanat, sosyoloji, haber ve göstergebilim gibi disiplinler, fotoğraf görüntülerinin değerlendirilmesi ve sınıflandırılması gibi durumlarda çıkış noktalarını oluşturabilir. Fotoğraf tekniği ile kaydedilmiş herhangi bir görüntüde yer alan yiyecek ve içecek gibi gıda maddelerinin sunumunu içeren görüntüler “yemek fotoğrafı” olarak

tanımlanabilmektedir. Oysaki bu tanım burada sözünü ettiğimiz yemek fotoğrafının karşılığı değildir.

[2] Yukarıdaki tanımdan hareket ettiğimizde fotoğrafı çekilmiş bir yemek görüntüsünü “yemek fotoğrafı” olarak kabul etmek durumunda kalırız. Fakat bu doğru bir yaklaşım olmaz. “Yemek fotoğrafı” kavramı bir yemeğin görüntüsünü sıradan bir biçimde fotoğraf tekniğiyle kaydetmek olarak açıklanamaz. Yemek fotoğrafı tanımını kullanabilmemiz için söz konusu fotoğraf, belirgin bir amaçla özel olarak tasarlanmış ve profesyonel bir yaklaşımla çekilmiş olmalıdır; ayrıntılar üzerinde dikkatle düşünülmüş olmalı, özel bir kompozisyon, ışık, içerik, estetik ve teknik barındırmalıdır. Burada sözünü ettiğimiz amaç öncelikle fotoğrafın ne için kullanılacağı ile ilgilidir. Bir yemek dergisinde kullanılacak fotoğraf ile restoran menüsü için tasarlanan fotoğraf birbirlerinden farklı olacaktır. Örneğin, bölgesel bir mutfak üzerine yapılan yemek kitabı için çekilen fotoğraflarda kullanılan içerik ile bir “fastfood” restoranı için çekilen fotoğrafların içeriğinin çok farklı olması kaçınılmazdır. Profesyonel yaklaşım ile kastedilen ise temel fotoğraf çekim tekniklerini bilerek uygulayabilen; rastlantısal değil, bilinçli olarak çekim yapan ve hedeflediği görüntüyü fotoğraf bilgisi sayesinde elde edebilen deneyimli bir fotoğrafçının sergilediği çalışma biçimidir. İnternet ve sosyal medya ortamlarında tüketiciler tarafından paylaşılan ve yemek görüntüleri içeren fotoğraflar ise ancak amatör çabalar olarak kabul edilebilir.

[3]Günümüzde hemen hemen bütün bireyler tarafından çok yoğun kullanılan bir görüntüleme tekniği olan fotoğrafçılık, kullanım alanları çerçevesinde değerlendirildiğinde çok geniş bir yelpazede ele alınmaktadır. Fotoğrafın kullanım alanlarını kabaca sınıflandırdığımızda, iletişim, haber, reklam, tanıtım, sanat, su altı, hava fotoğrafçılığı gibi kavramlarla karşılaşırız. Yemek fotoğrafçılığı ise temel hedefi mal ve hizmetlerin tanıtımını yapmak, satışını artırmak olan reklam sektörü içinde değerlendirilebilir.

[4] Reklam fotoğrafı genellikle moda, ürün, hizmet, endüstri, kurumsal tanıtım ve insan kaynağı portreleri gibi alt başlıkları içermesinin yanında, yemek fotoğrafını da kapsayan bir alan olarak tanımlanabilir. Örneğin, bir reklam fotoğrafı türü olarak moda fotoğrafı ele alındığında karşımıza çıkan görüntü insanların günlük yaşamın çeşitli ortam ve anlarında kullandığı giyim kuşam, takı ve aksesuar gibi tüketim ürünlerinin fotoğrafları olacaktır. Çekilen her giysi, aksesuar ya da takı fotoğrafını moda fotoğrafı olarak kabul edemeyeceğimize göre, konusu yemek olan her fotoğrafı da yemek fotoğrafı olarak tanımlayamayız.

[5] Hemen hemen her alanda üretilen fotoğrafın ilgili konuya özel bir içeriği, konsepti, üslubu, aydınlatması ve yine konuya özel bir çekim tekniği vardır. Herhangi bir fotoğrafçıyı ve fotoğrafı diğerlerinden farklı kılan yanı da sıraladığımız bu özellikleri oluşturmaktadır.

[6] Sonuç olarak yemek fotoğrafı bir reklam fotoğrafçılığı türü olarak ele alınmalıdır. İyi bir yemek fotoğrafı da reklam fotoğrafının sahip olması gereken özellikleri taşımalı, bakan insanlarda sahip olma, satın alma, dokunma, tüketme ve tatma isteği yaratmalıdır.

Kaynak: AÖF, Gastronomi ve Medya (s. 221).

1. Aşağıdakilerden hangisi bu metnin konusudur?

- a) Yöresel yemek kültürü
- b) Yemek fotoğrafçılığı
- c) Fotoğraf çekim teknikleri
- d) Moda fotoğraflarının çekimi
- e) Fotoğrafçılığın gelişim süreci

2. Aşağıdakilerden hangisinin cevabı ikinci paragrafta bulunmaktadır?

- a) Yemek fotoğrafı kimler için çekilir?
- b) Yemek fotoğrafı ne zaman çekilir?
- c) Yemek fotoğrafları nerede kullanılır?
- d) Yemek fotoğrafının özellikleri nelerdir?
- e) Yemek fotoğrafı için hangi telefonlar kullanılır?

3. Aşağıdakilerden hangisi üçüncü paragrafta uygun bir başlıktır?

- a) Yemek Fotoğrafçılığı Eğitimi
- b) Yemek Fotoğrafçılığının Tarihi
- c) Yemek Fotoğrafçılığının Alt Alanları
- d) Yemek Fotoğrafçılığının Kullanım Alanı
- e) Yemek Fotoğrafçılığının Ekonomiye Etkisi

4. Bu metnin konusu aşağıdaki alanlardan hangisi ile yakından ilişkilidir?

- a) Medya
- b) Sağlık
- c) Ekonomi
- d) Sosyoloji
- e) Astronomi

5. Bu metinde anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Akıllı telefon sahibi olan herkes rahatlıkla yemek fotoğrafı çekimi yapabilir.
- b) Yemek fotoğrafı çekimi profesyonel hazırlık, bilgi ve beceri gerektiren bir alandır.
- c) Fotoğrafçılık türleri arasında en çok zaman harcanan yemek fotoğrafı çekimleridir.
- d) Sosyal medya sayesinde yemek fotoğrafçılığı alanında önemli gelişmeler yaşanıyor.
- e) Yemek fotoğrafı çekimleri için yüksek çözünürlüğü olan makineler tercih edilmeli.

B. Aşağıdaki metni yüzeysel okuma tekniklerini kullanarak okuyun ve soruları metne göre yanıtlayın.

GÜNEŞ GİRMİYEN EVE DOKTOR GİRER

[1] Dünya'yı aydınlatan güneş tüm canlılar için yaşam kaynağıdır. Örneğin Dünya, Güneş tarafından aydınlatılır ve ısıtılır. Bitkiler suyu ve karbondioksiti güneş enerjisini kullanarak besine dönüştürür. Biz de bu besinlerden yararlanırız. Güneş ışığının insanlar üzerinde doğrudan katkıları da vardır. Örneğin güneş ışığı vücudumuzda D vitamini üretimini artırır, uykumuzu düzenler ve ruh hâlimizi iyileştirir.

[2] Vitaminlerin birçoğunu tükettiğimiz besinlerden alırız. D vitaminini yağ bakımından zengin ton balığı, somon gibi balıklardan, sığır ciğeri, peynir ve yumurtadan sağlayabiliriz. Ancak diğer vitaminlerden farklı olarak D vitaminini yeryüzüne ulaşan UVB ışınlarının etkisiyle derimizde sentezleyebiliriz. Morötesi ışınlar derimizle etkileştiğinde, UVB ışınlarının dalga boyu UVA ışınlarındakinden daha küçük olduğu için, derimizin daha

derinlerine nüfuz edebilir. Derimizin yapısında bulunan RNA, DNA, protein ve kolesterol gibi büyük moleküller UVB ışınlarını soğurur. Bu moleküllerden biri de 7-dehidrokolesterol molekülüdür. Bu molekül vücutta hem kolesterolün hem de D vitamininin üretilmesini sağlar. Özellikle yaz mevsimi boyunca üretilen ve yağda çözünebilir bir vitamin olan D vitamininin fazlası, sonradan kullanılmak üzere yağ dokularında depolanabilir.

[3] Vücudumuzdaki birçok süreç, örneğin uyku-uyanıklık döngüsü, vücut ısısı ve hormonların salgılanma düzeni, sirkadiyen ritim olarak isimlendirilen bir iç mekanizma tarafından düzenlenir. Vücut saati işlevi gören sirkadiyen ritim (günlük ritim olarak da isimlendirilir) Güneş'in doğuşuna ve batışına yani aydınlık-karanlık döngüsüne göre ayarlanır. Örneğin Güneş doğduktan sonra uyanmamızla birlikte adrenalin ve tiroid hormonlarının kandaki seviyesi yükselir ve metabolizma hızımız artar. Bu nedenle sabah saatlerinde enerji değeri yüksek besinlere ihtiyaç duyarız. Akşam saatlerine doğruysa metabolizmamızın hızı yavaşlar. Gün ışığının azalmasıyla karanlık olmaya başladığını algılayan görsel sistemimiz, hipotalamustaki sirkadiyen saatimizi ayarlayan beyin bölgesini uyarır. Bu sayede beyindeki epifiz bezinden melatonin hormonu salgılanır. Bu hormonsa uykumuzun gelmesini sağlar. Gün ışığı sirkadiyen saati etkileyen temel faktör olduğundan bu mekanizmanın düzenli çalışabilmesi için gün içinde yeterli güneş ışığı alınması gerekir.

[4] Güneş ışığı ruh hâlimizi de etkiler. Örneğin yapılan bir anket çalışmasında katılımcıların sorulan sorulara güneşli günlerde verdiği cevapların kötü hava koşullarında verilen cevaplara göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Maya mantarı üzerinde yapılan başka bir çalışmada ise güneş ışığının serotonin seviyesinin artmasında doğrudan etkili olduğu

anlaşıldı. Serotonin hormonu insana mutluluk veren, duygusal ve ruhsal olarak dengeli olmayı sağlayan bir hormondur. Bu nedenle depresyon tedavisinde kullanılır. Yapılan bir araştırmaya göre kış aylarında beyindeki serotonin üretiminin azaldığı gözlemlendi. Yani serotonin hormonunun üretilmesinde güneş ışınlarının da etkisi olabilir.

[5] Dünya'daki yaşamın kaynağı olan Güneş, fiziksel ve ruhsal sağlığımız üzerinde de birçok olumlu etkiye sahiptir.

Kaynak: <http://www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/gunes-girmeyen-eve-neden-doktor-girer> kaynağından uyarlanmıştır.

1. Aşağıdakilerden hangisi bu metnin konusudur?

- a) Güneş'in tüm canlı varlıklara faydası
- b) Güneş enerjisinin kullanım alanları
- c) Güneş'in insan sağlığına etkileri
- d) Güneş enerjisinin bitkilerde yarattığı farklılıklar
- e) Güneş ışınlarından korunmanın yolları

2. Aşağıdakilerden hangisinin cevabı ikinci paragrafta bulunmaktadır?

- a) Güneş enerjisinin canlılar için önemi nedir?
- b) Güneş ışınlarının uyku düzenine etkisi nedir?
- c) Güneş enerjisi ruh sağlığını nasıl etkiler?
- d) Güneş ışığı serotonin seviyesini artırır mı?
- e) Güneş ışınları D vitamini üretimini nasıl etkiler?

3. Aşağıdakilerden hangisi üçüncü paragrafta uygun bir başlıktır?

- a) Güneş ve Uyku Düzeni
- b) Depresyonun Çaresi: Gün Işığı
- c) Güneş Işığında Gelen Vitamin
- d) Güneş'in Fiziksel Duruma Etkileri
- e) Güneş Işınlarının Koruyucu Etkisi

4. Aşağıdakilerden hangisinden dördüncü paragrafta söz edilmektedir?

- a) Güneş ışınlarının D vitamini üretimi
- b) Düzenli uykunun insana faydaları
- c) Güneş'in insanın ruh hâline etkileri
- d) Serotonin eksikliğinin belirtileri
- e) Depresyonun yol açtığı hastalıklar

5. Bu metinde anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Güneş; bitkiler, hayvanlar ve insanlar için temel yaşam kaynağıdır.
- b) İnsanlar güneş enerjisinin hem faydaları hem de zararları konusunda bilinçlenmelidir.
- c) Güneş ışınlarının insan sağlığı üzerindeki etkileri bilimsel çalışmalarda incelenmelidir.
- d) Araştırmalar, güneş ışınlarının insanlar üzerine olumlu etkisi olduğunu kanıtlamıştır.
- e) İnsanlar fiziksel ve ruhsal sağlıklarını korumak için güneş ışınlarından faydalanmalıdır.

DİNLEME

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- Dinlediğiniz metinlerin türünü ve hedef kitlesini fark edebilecek,
- Dinlediğiniz metinlerin amacını belirleyebilecek,
- Dinlediğiniz metinlerin konusunu anlayabilecek,
- Dinlediğiniz metinlerin ana fikrini belirleyebileceksiniz.

Konu ve Ana Fikir İçin Dinleme

Konu ve Ana Fikir İçin Dinleme Nedir?

Dinleme, okuma gibi başkaları tarafından ifade edilen duygu ve düşünceleri anlama becerisidir. Dinleme, iletişim için edindiğimiz ilk beceridir. Ayrıca hayatın her alanında sıklıkla kullanılan dil becerisidir. Örneğin evde televizyon izlerken, okulda ders sırasında veya iş yerinde herhangi bir toplantıda farklı amaçlarla dinleme yaparız. Dinleme, günlük hayatta kullanılan temel dil becerilerinden biri olmakla beraber

akademik hayatta da oldukça ihtiyaç duyulan dil becerileri içerisinde yer alır. Derste not tutarken veya bir konuşmacı tarafından yapılan sunumu dinlerken etkili dinlemeye ihtiyaç duyulur. Fakat dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik tekniklerin öğretimi çoğu zaman ihmal edilir. Hâlbuki dinleme becerisini geliştirmek için dinleme amacına göre **ana fikir için dinleme** veya **ayrıntılar için dinleme** gibi çeşitli yöntemler vardır. Her yöntem farklı bir teknik kullanımını gerektirir ve böylelikle etkili bir dinleme becerisine sahip olunur.

Konu ve ana fikir için dinleme; işitilen her sözcük ya da cümle anlaşılmasa bile bir dinleme metninin konusu, türü, hedef kitlesi ve amacı ile ilgili genel fikir edinmek ve metnin ana fikrini bulmak için kullanılan yöntemdir. Dinleme etkinliği sırasında konuşmacıların üzerine söz söylediği düşünce, durum veya olay dinlemenin konusudur. Genellikle konu **“Dinlediğiniz metinde neden söz ediliyor?”**, **“Dinlediğiniz metnin konusu nedir?”** veya **“Dinlediğiniz konuşma ne hakkındadır?”** gibi sorular ile bulunur. Dinlediğiniz metnin ana fikri, ele alınan konu ile ilgili anlatılmak istenen düşünce veya konuşmacının mesajıdır. Ana fikir, kesin yargı bildiren cümledir. **“Dinlediğiniz metinde anlatılmak istenen nedir?”**, **“Konuşmacı neyi vurgulamaktadır?”** gibi sorular ana fikri bulmaya yöneliktir. Dinleme metninin konusunu ve ana fikrini tahmin etmek için anahtar sözcükler, konuşmacının vurgu ve tonlaması gibi ipuçları kullanılır.

Konu ve Ana Fikir İçin Dinleme Niçin Yapılır?

Konu ve ana fikir için dinleme, herhangi bir dinleme metninde ayrıntılara odaklanmadan metnin genel konusunu anlamak ve ana fikrine ulaşmak için yapılır. Ayrıca bir dinleme metninin kimlere hitap ettiğini, ne tür bir metin olduğunu (spor haberleri, reklam, ders notları vb.), hangi ortamda geçtiğini (okul, iş yeri, market vb.) ve yazılış amacını (bilgilendirmek, ikna etmek, eğlendirmek vb.) kolayca bulmak için bazı teknikler kullanılarak yapılır. Bu yöntemde, dinleme sırasında işitilen her sözcüğü ya da cümleyi anlamaya gerek yoktur. Çünkü bu dinleme yönteminin amacı, bir konuşmanın veya dinleme metninin genel konusunu kavramak ve ana fikri hakkında bilgi sahibi olmaktır. Diğer bir ifadeyle konu ve ana fikir için dinleme, ayrıntılar için dinlemeye hazırlık aşaması olur.

Konu ve Ana Fikir İçin Dinleme Ne Zaman Yapılır?

Konu ve ana fikir için dinleme, gün içerisinde birçok ortamda başvurulan bir yöntemdir. Bu yöntem; derslerin, sunumların, televizyon veya radyo haberlerinin genel konusu bulunmak istendiğinde sıklıkla kullanılır. Bu yöntemle, bir dinleme metni veya konuşmayla ilgili genel fikir sahibi olunur. Konu ve ana fikir için dinleme, akademik dinleme becerisini geliştirmek istendiğinde kullanılır. Çoğunlukla dinleme metni ile ilgili genel fikir sahibi olmak ve bu amaca yönelik soruları cevaplamak gerektiğinde kullanılan bir yöntemdir. Dinleyici, işittiği her sözcük veya cümleyi anlamak zorunda değildir. Bu yöntemle dinleyici, herhangi bir konuşmanın ya da dinleme metninin konusuna ve ana fikrine belirli ipuçları kullanarak rahatlıkla ulaşır.

Konu ve Ana Fikir İçin Dinleme Nasıl Yapılır?

Konu ve ana fikir için dinleme yöntemini etkili bir şekilde kullanabilmek için aşağıdaki ipuçlarını kullanın:

- » Bir dinleme metninin içerisindeki her sözcüğü anlamak ya da hafızada tutmak yerine tekrar edilen sözcük ya da sözcük gruplarına odaklanın. Bunlar, genellikle dinleme metninin konusuyla ilgilidir.
- » Dinleme sırasında konuşmacının söyleyeceği “Bugün sizlerle paylaşmak istediğim konu ...”, “Buradaki en önemli nokta ...”, “Anlatmaya çalıştığım şey ...” gibi söz kalıplarına dikkat edin. Bu ifadeler, dinleme metninin konusunu ve ana fikrini belirtmek için kullanılır.
- » Dinleme sırasında konuşmacının vurgu ve tonlamalarına yoğunlaşın. Konuşmacının tonlamasının yükseldiği ve vurguların arttığı yerler, konuşmanın ana fikrine dikkat çekebileceği yerlerdir.
- » Bir dinleme metninde duymadığınız ya da anlamadığınız sözcükler veya cümleler için endişe etmeyin. Önemli olan, dinlenen metin veya konuşma ile ilgili genel fikir sahibi olmaktır. Bu amaca -dinleme sırasında anlaşılmayan kısımlar olsa bile- dinleme metninin bütününden ulaşılır.

Örnek 1:

Aşağıdaki metni, konu ve ana fikir için dinleme yöntemini kullanarak dinleyin ve soruyu metne göre yanıtlayın.

İçerikleri dinleyin ve konuşmacılar ile ders isimlerini eşleştirin.

1. _____	_____	a. Genel Biyoloji
2. _____	_____	b. Fotoğraf Tarihi
3. _____	_____	c. Çocuk ve Drama
4. _____	_____	d. Türk Basın Tarihi
5. _____	_____	e. Genel Turizm Bilgisi

Çözüm: 1.d, 2.a, 3.e, 4.b, 5.c. Birinci konuşmacıda dikkat edilmesi gereken, ilk ve son cümle içerisinde geçen “Türk” ve “matbaacılık” anahtar sözcükleridir. İkinci konuşmacıda “canlı ve cansız varlıklar” ipucudur. Üçüncü konuşmacıda “turizm” hem açık bir şekilde geçmektedir hem de sözcüğün tanımı yapılmıştır. Dördüncüde “fotoğraf” sözcüğü birçok kez kullanılmıştır. Sonuncu bölümde ise dramanın alt başlıklarından biri olan “sosyodrama” açıklanmıştır.

Örnek 2:

Aşağıdaki metni, konu ve ana fikir için dinleme yöntemini kullanarak dinleyin ve soruyu metne göre yanıtlayın.

YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ

I. Dinlediğiniz metinde aşağıdakilerin hangisinden söz edilmemektedir?

- a) Dijital kavramının tanımı
- b) Dijital dünyanın ortaya çıkışı
- c) Dijital dünya vatandaşlığının tanımı
- d) Dijital dünya vatandaşlığının türleri
- e) Dijital vatandaşın temel özellikleri

Çözüm: Dinleme metninde sırasıyla “dijital” kavramının tanımı, ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı, dijital dünya vatandaşlığının tanımı ve dijital vatandaşın temel özellikleri verilmektedir. Fakat dijital dünya vatandaşlığının türleri, dinleme metnine konu edilmemiştir. Doğru cevap **d**'dir.

Etkinlik 3:

Çeşitli gazete köşelerinden alınmış beş haber dinleyeceksiniz. Bu haberlerin gazetede yer aldıkları sayfaları konularına göre işaretleyin.

	Spor	Gezi	Bilim	Ekonomi	Sağlık
1. Haber					
2. Haber					
3. Haber					
4. Haber					
5. Haber					

Etkinlik 4:

Aşağıdaki metni, konu ve ana fikir için dinleme yöntemini kullanarak dinleyin ve soruları metne göre yanıtlayın.

BAŞARILI OLMANIN SIRLARI

1. Dinlediğiniz metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Başarılı bireylerin kişisel özellikleri
- b) Başarı ve mutluluk arasındaki ilişki
- c) Başarısız bireylerin tavsiyeleri
- d) Başarısızlıkla mücadele etmenin yolları
- e) Başarılı olmak için yapılması gerekenler

2. Dinlediğiniz metnin aşağıdakilerin hangisinden söz edilmemektedir?

- a) İşleri zamanında yapmak
- b) İş yapmaya gönüllü olmak
- c) Arkadaşların planlarına uymak
- d) Başarısızlıklardan ders çıkarmak ve öğrenmek
- e) Olumlu düşünen insanların fikirlerini dikkate almak

3. Dinlediğiniz metinde aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- a) Başarı olmak için bireyler planlı olmalıdır.
- b) Başarı için çevredeki insanlardan destek alınmalıdır.
- c) Başarılı olmanın sırrı öncelikle kendine güvenmektir.
- d) Başarılı olmak için bireyler istekli olmalı ve çok çalışmalıdır.
- e) Bireyler eksikliklerini tamamlayıp çalışmaya devam etmelidir.

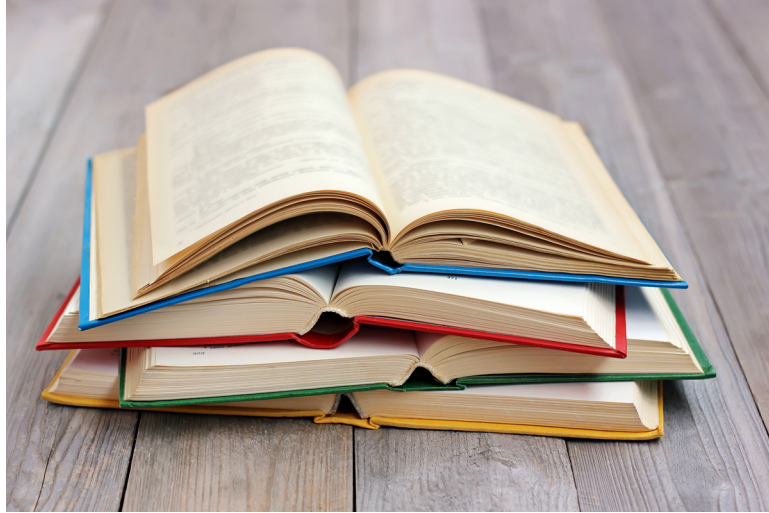
4. Dinlediğiniz metne göre konuşmacının amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Eğlendirmek
- b) Bilgilendirmek
- c) Tanıtım yapmak
- d) Hüzünlendirmek
- e) Heyecanlandırmak

DİNLEYELİM - YANITLAYALIM

A. Aşağıdaki metni, konu ve ana fikir için dinleme yöntemini kullanarak dinleyin ve soruları metne göre yanıtlayın.

OKURYAZARLIK

1. Dinlediğiniz metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Okuryazarlığın ortaya çıkışı
- b) Güncel okuryazarlık kavramı
- c) Okuryazarlık oranındaki artış
- d) Okuryazar bireylerin ortak özellikleri
- e) Meslek edinmede okuryazarlığın önemi

2. Dinlediğiniz metinde aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- a) Yeni okuryazarlık çeşitleri nelerdir?
- b) Okuryazarlık kavramı neden değişmiştir?
- c) Teknoloji okuryazarlığı ne anlama gelir?
- d) Bilgisayar okuryazarlığı hangi becerileri kapsar?
- e) Medya okuryazarlığı hangi meslek grubunu ilgilendirir?

3. Dinlediğiniz metinde aşağıdakilerin hangisinden bahsedilmemiştir?

- a) Web okuryazarlığı
- b) Bilgi okuryazarlığı
- c) Medya okuryazarlığı
- d) Biyoteknoloji okuryazarlığı
- e) Bilgisayar okuryazarlığı

4. Dinlediğiniz metnin konusu aşağıdaki bölümlerden hangisinde okuyan öğrencileri daha çok ilgilendirir?

- a) Filoloji
- b) Felsefe
- c) İletişim
- d) Sosyoloji
- e) Matematik

5. Dinlediğiniz metnin ana fikri aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Bilgisayar okuryazarlığı çağın en önemli becerisidir.
- b) Medya okuryazarlığı giderek yaygın hâle gelmektedir.
- c) Web okuryazarlığı bilgi okuryazarlığından daha önceliklidir.
- d) Okuryazarlık bir araya getirilmiş harflerin anlamlandırılmasıdır.
- e) Teknolojinin etkisiyle okuryazarlık, çok yönlü bir kavramı ifade etmeye başlamıştır.

B. Aşağıdaki metni, konu ve ana fikir için dinleme yöntemini kullanarak dinleyin ve soruları metne göre yanıtlayın.

PROTEİN VE AMİNO ASİTLER

1. Dinlediğiniz metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Protein tüketiminin önemi
- b) Protein eksikliğinin sebepleri
- c) Protein açısından zengin besinler
- d) İhtiyaç duyulan protein miktarı
- e) Fazla protein tüketmenin zararları

2. Dinlediğiniz metinde aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- a) Protein nelerden meydana gelir?
- b) Protein kaynakları nelerdir?
- c) Günlük protein ihtiyacı nasıl belirlenir?
- d) Protein eksikliğinden kaynaklanan hastalıklar nelerdir?
- e) Yaşlıların ihtiyacı olan günlük protein miktarı nedir?

3. Dinlediğiniz metin aşağıdakilerden hangisi ile daha çok ilişkilidir?

- a) Fizik
- b) Tarih
- c) Eğitim
- d) Sağlık
- e) Kimya

4. Dinlediğiniz metin aşağıdaki meslek gruplarından hangisini ilgilendirmez?

- a) Sporcu
- b) Doktor
- c) Antrenör
- d) Arkeolog
- e) Diyetisyen

5. Dinlediğiniz metnin ana fikri aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Protein ihtiyacını karşılamak için hayvansal besinler tüketilmelidir.
- b) Yetişkinlerin günlük protein ihtiyacı çocuklara göre daha fazladır.
- c) Sağlıklı bir vücut için günlük protein ihtiyacı karşılanmalıdır.
- d) Bitkisel kaynaklı proteinler her öğünde belirli bir miktarda alınmalıdır.
- e) Protein eksikliği sonucu ortaya çıkan hastalıklar tedavi edilmelidir.

YAZMA

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

- İyi bir paragrafın özelliklerini anlayabilecek,
- Yazılarınızı bir konu ve ana fikir etrafında planlayabilecek,
- İyi bir paragraf için etkili bir ana fikir cümlesi yazabileceksiniz.

Paragraf Yazma: Ana Fikir Cümlesi

Paragraf Nedir?

Yazma, zihindeki duygu ve düşünceleri yazı yoluyla anlatma becerisidir. İnsanlar, hissettiklerini ve düşündüklerini sözcükleri ve cümleleri bir araya getirerek ifade eder. Yazarın yazma amacına göre farklı metin türlerine ulaşmak mümkündür. Örneğin hikâye, masal, roman gibi metinler genellikle kurmacadır ve olay yazıları içerisinde yer alır. Deneme, eleştiri, makale gibi öğretici metin türleri ise düşünce yazılarına örnek oluşturur. Her metin türünün kendine özgü temel öğeleri ve üslubu vardır. Yazma amacına göre, seçilen sözcükler ve kurulan cümleler dil ve içerik açısından birbiriyle uyumludur. Anlatımda akıcılığı sağlamak için cümleler belirli bir düzene göre bir araya gelir. Bu nedenle, duygu ve düşünceleri yazı aracılığıyla doğru bir şekilde aktarmak için yazma becerisinin kazandırılması ve sürekli geliştirilmesi gerekir.

İnsanlar çoğunlukla okul hayatıyla beraber yazma becerisini öğrenir ve eğitim hayatlarında sıklıkla kullanır. Akademik hayatta başarılı olabilmek için yazma becerisinin geliştirilmesi büyük önem taşır. Birçok sınavda ve araştırma ödevinde yazma becerisi ön planda yer alır. Çünkü yazma becerisi ile sahip olunan bilgiler ve düşünceler sentezlenir, iyi bir yazılı ürün ortaya çıkar.

Duygu ve düşünceleri ifade etmek için kullanılan yazı türlerinin temeli paragraf yazımına dayanır. Paragraf, belirli bir konu ile ilgili cümlelerin bir araya gelmesiyle oluşan bir yazı türüdür. Paragraf içerisinde konunun belirli bir yönü, temel düşünce ve onu destekleyen çeşitli yardımcı düşüncelerle geliştirilir. Bu düşünceler dil ve içerik açısından birbiri ile ilişkili cümlelerden oluşur.

İyi Bir Paragrafın Özellikleri Nelerdir?

- » Paragraf bir ana fikir cümlesi, yardımcı düşünceler ve bir sonuç cümlesi olmak üzere üç bölümden meydana gelir.
- » Genellikle paragrafın ilk cümlesi ele alınan konuyla ilgili anlatılmak istenen ana fikri yansıtır.
- » Paragrafı oluşturan yardımcı cümleler ele alınan konu ve verilmek istenen ana fikri destekler.
- » Paragrafın sonuç cümlesi savunulan konuyu özetler biçimdedir.

- Paragrafı oluşturan bütün cümleler dil, düşünce ve anlatım özelliği bakımından birbiriyle tutarlıdır.

Paragrafın Ana Fikir Cümlesi Nasıl Yazılır?

- » İyi bir ana fikir cümlesinin tek bir odak noktası vardır.

Örnek:

Eskişehir’de kalacak yer bulmak zor fakat barınma giderleri İstanbul’dan ucuz.
Eskişehir’de kalacak yer bulmak zor.

- » İyi bir ana fikir cümlesi soru şeklinde değil, düz bir cümle şeklinde yazılır.

Örnek:

Hiç Eskişehir’e geldiniz mi?
Eskişehir’i ziyaret etmek için en uygun zaman bahar aylarıdır.

- » İyi bir ana fikir cümlesi kanıtlanabilir bir bilgi cümlesi değildir.

Örnek:

Eskişehir, Ankara’nın batısındadır.
Eskişehir, öğrenci dostu bir şehirdir.

- » İyi bir ana fikir cümlesi sözcük öbeği değil tam bir cümle olmalıdır.

Örnek:

Eskişehir’de üniversite okumak.
Eskişehir, üniversite eğitimi almak için doğru bir seçimdir.

Örnek Paragraf:

Eskişehir, Türkiye’de yaşanabilecek en güzel şehirlerden biridir. Öncelikle Eskişehir’de çeşitli alanlarda sayısız iş imkânı vardır. Örneğin havacılık, tekstil ve gıda başta olmak üzere birçok alanda çalışılabilecek fabrika bulunmaktadır. Şehirde bulunan üç üniversite ise eğitim alanında iş fırsatları sunar. Ayrıca Eskişehir’de ulaşım da oldukça gelişmiştir. Otobüs, minibüs ve tramvay ile istenilen her yere kolaylıkla ulaşmak mümkündür. Son olarak Eskişehir’de güzel vakit geçirmek için farklı seçenekler mevcuttur. Mesela insanlar şehir parklarında keyifli vakit geçirebilir, Porsuk Çayı kenarındaki kafe ve restoranlarda sosyalleşebilir veya yılın belirli dönemlerinde gerçekleşen sinema, müzik ve tiyatro festivallerine katılabilirler. Özetle Eskişehir, yaşamak için gönül rahatlığıyla tercih edebileceğiniz bir şehirdir.

- » Yukarıdaki paragrafın ana fikir cümlesi, paragrafta savunulan konu ile ilgili verilmek istenen mesajı belirten ilk cümledir.

Ana fikir cümlesi: Eskişehir, Türkiye’de yaşanabilecek en güzel şehirlerden biridir.

Örnek 1:

Aşağıdakilerden hangisi ya da hangileri iyi bir ana fikir cümlesine örnek gösterilebilir? Diğerlerinin uygun olmama sebeplerini açıklayın.

a) İstanbul, Türkiye'nin en yoğun nüfusa sahip şehridir.

---

b) Eğitim alanında teknolojiden faydalanılabilir.

---

c) İyi bir öğretmenin özellikleri nelerdir?

---

d) Şiddet içeren filmlerin zararları.

---

e) Evcil hayvan sahibi olmanın çocuklar için yararları vardır.

Çözüm: **b** ve **e** seçeneklerindeki ifadeler iyi bir ana fikir cümlesine örnek gösterilebilir. **a** seçeneği kanıtlanabilir bilgi cümlesi; **c** seçeneği soru cümlesi; **d** seçeneği ise sözcük öbeği olduğu için iyi bir ana fikir cümlesi olamaz.

Örnek 2:

_____. İlk olarak yeni öğrendiğiniz sözcüklerin telaffuzunu en doğru şekilde size gösterecektir. Böylelikle o dili, ana dili olarak konuşan kişilere yakın biçimde konuşabilirsiniz. İyi bir sözlük kullanmanın bir diğer faydası ise yeni bir sözcüğün cümle içinde kullanımına dair bilgi sağlamasıdır. Bu sayede hem sözcüklerin anlamını öğrenir hem de o sözcüklerin cümle içinde farklı kullanımlarına hâkim olursunuz. Kısacası iyi bir sözlük kullanmak, öğrenmekte olduğunuz yabancı dil sürecine büyük katkı sağlar.

Aşağıdakilerden hangisi bu paragrafın ana fikir cümlesi olabilir?

a) Yabancı dil öğrenirken çevrim içi sözlükleri tercih etmelisiniz.

b) Yabancı dil öğrenirken resimli sözlük kullanmak daha faydalıdır.

c) Yabancı dil öğrenirken ne kadar sıklıkla sözlük kullanıyorsunuz?

d) Yabancı dil öğrenirken iyi bir sözlük kullanmak yarar sağlar.

e) Yabancı dil öğrenirken iyi bir sözlük bulmak her zaman kolay değildir.

Çözüm: Paragrafın devamına bakıldığında paragrafın konusunun iyi bir sözlük kullanmanın yararları ile ilgili olduğu görülür. Bu nedenle, **d** seçeneğindeki ifade paragrafın ana fikir cümlesidir. **a** seçeneği sadece çevrim içi sözlüklere, **e** seçeneği ise yalnız resimli sözlük kullanımına odaklandığı; **b** seçeneği hem soru cümlesi olduğu hem de konu bütünlüğünü yansıtmadığı; **e** seçeneği ise sözlük bulmanın zorluğuna odaklanıp konu dışı olduğu için bu paragrafın ana fikir cümlesi olamaz.

Etkinlik 5:

Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Aşağıdakilerden hangisi iyi bir ana fikir cümlesine örnek gösterilebilir?

- Uykusuzlukla başa çıkmanın en etkili yöntemleri
- Uykusuzluk, uykuya dalamama ile ilgili bir sorundur.
- Uykusuzluk, yaşlıları daha çok etkilese de çözümü basit.
- Uykusuzluk doğal yöntemlerle çözümlenebilir.
- Uykusuzluğu önlemenin en basit yolları nelerdir?

2. Aşağıdakilerden hangisi ana fikir cümlesi olamaz?

- Suyu az içmek vücutta bazı hasarlara yol açar.
- Suyu düzenli içmek için üç neden vardır.
- 1 atmosfer basınçta su 100°C'de kaynar.
- Su içmenin vücuda birçok faydası vardır.
- Sağlık için suyu düzenli içmek çok önemlidir.

_____ .Bisiklet sürmek sağlığa faydalı bir aktivite olduğundan insanlar işe, okula ya da alışverişe gitmek için bisiklet kullanabilir. Bu sayede günlük yapılması gereken egzersiz ihtiyacı karşılanır. Çevre dostu bir ulaşım aracı olması, bisikletin ulaşım araçları arasında öne çıkan diğer özelliğidir. Motorlu taşıtlar gibi egzoz gazı salınımı yapmaz, yaşanan çevrenin havasını kirletmez ve trafik sıkışıklığına neden olmaz. Bisiklet kullanımının bir başka yararı, bisikletin ekonomik olmasıdır. Bisikletler, fosil yakıtlardan ziyade insanların kas gücünden faydalandığı için insanları yakıt masrafından kurtarır. Bisiklet kullanmanın sağlık, çevre ve ekonomik açıdan faydaları dikkate alınırsa şehir içi ulaşımında bisiklet kullanımı önem kazanır.

3. Aşağıdakilerden hangisi bu paragrafın ana fikir cümlesi olabilir?

- Günümüzde pek çok insan şehir içi ulaşım aracı olarak bisikleti tercih etmelidir.
- Şehir içi ulaşımında bisiklet kullanmanın insan sağlığına büyük yararları vardır.
- Diğer ulaşım araçlarıyla karşılaştırıldığında bisiklet kullanımı ilk sırada yer alır.
- İnsanlar, ulaşım aracı olarak kullanacaklarsa en pahalı bisikleti satın almalıdırlar.
- Çevrenin korunması için birçok insan ulaşımında bisiklet kullanmalıdır.

Bu doğrultuda atılacak ilk adım suyun gereksiz kullanımını azaltmak olmalıdır. Arabayı sık yıkamamalı, muslukları açık bırakmamalı ve bulaşıkları bulaşık makinesinde yıkamalıyız. Atacağımız ikinci adım ise eşyaların tekrar kullanımınıdır. Cam şişe, plastik poşet ya da saklama kabı gibi tekrar kullanılabilir eşyalar varsa bunları çöpe atmak yerine kullanmalıyız. Üçüncü adım ise eşyaları ayrıştırarak geri dönüşüme katkı sağlayabiliriz. Bu sayede hem enerji tasarrufu sağlamış oluruz hem de atıkların doğaya kontrolsüz şekilde dağılmasını önlemiş oluruz. Son olarak atmosfere salınan zararlı gazları en aza indirmek için de günlük hayatta bazı değişikliklere gidebiliriz. Deodorant kullanımını azaltmalı, toplu taşıma ve bisiklet kullanımına önem vermeliyiz. Özetle su tasarrufu, eşyaların tekrar kullanımı, geri dönüşüm ve hava dostu eylemler çevreyi korumak için atılacak adımların başında gelir.

4. Aşağıdakilerden hangisi bu paragrafın ana fikir cümlesi olabilir?

- Günümüzde geri dönüşüm projeleriyle çevreyi koruyabiliriz.
- İnsanlar çevre dostu ürünleri tercih ederek çevreyi koruyabilir.
- Enerji tasarrufu, çevreyi korumak için yapılması gereken ilk iştir.
- Çevreyi korumak için atılacak en önemli adım su kullanımını azaltmaktır.
- Günlük hayatta atacağımız küçük adımlar çevreyi korumak için büyük katkılar sağlar.

Bunların başında bireyin sosyal hayatına verdiği zararlar gelir. Günümüzde birçok insan artık sosyal çevresinden çok teknolojik aletlerle zaman geçirir. Bu durum bireyin yalnızlaşmasına ve sosyal becerilerinin zayıflamasına neden olur. Teknolojinin aşırı kullanımının fiziksel zararları da mevcuttur. Uzun süre televizyon ya da bilgisayar başında vakit geçiren bireyler bel ve boyun ağrılarından şikâyet eder. Ayrıca kan dolaşımındaki bozukluklar damar tıkanıklığına neden olabilir ve bu durum ölümle sonuçlanabilir. Teknolojinin gereğinden fazla kullanımının psikolojik zararları da söz konusudur. Bireyde özgüven eksikliği, güven problemleri ve teknoloji bağımlılığı bu zararlara örnek gösterilebilir. Son olarak bu listeye teknolojinin aşırı kullanımının zihinsel zararları da eklenebilir. Bireyin dil gelişiminde gerileme, dikkat dağınıklığı ve unutkanlık bu tür zararlar arasında yer alır. Özetle teknolojinin aşırı kullanımı bireyde sosyal, fiziksel, psikolojik ve zihinsel problemlere neden olabilir.

5. Aşağıdakilerden hangisi bu paragrafın ana fikir cümlesi olabilir?

- Teknolojinin aşırı kullanımı fiziksel, psikolojik ve zihinsel zararlara yol açabilir.
- Teknoloji kullanımının en olumsuz etkisi fizikseldir.
- Teknolojinin aşırı kullanımı en çok çocukları etkiler.
- Teknoloji kullanımı her yaş grubunda giderek artıyor.
- Teknoloji kullanımını azaltmak için bazı önlemler alınmalıdır.

Etkinlik 6:

Aşağıdaki paragrafların konusunu ve ana fikir cümlesini boş bırakılan yerlere yazın.

1. _____.

Birincisi, dinlediğiniz ve okuduğunuz metinlerde karşılaştığınız sözcükleri not alın. Yeni sözcüklerin cümle içindeki kullanımını görmek için ise sözlükteki örnek cümleleri inceleyin. Ayrıca yeni sözcüklerin aldığı ön ekler ve son ekleri araştırın ve diğer sözcüklerle arasında bağlantı kurun. Bu yollarla sözcük dağarcığınızı kolaylıkla geliştirebilirsiniz.

Konu: _____.

Ana fikir cümlesi: _____.

2. _____.

Öncelikle günlük harcamaların kaydını tutmak önemli bir başlangıçtır. Yapılan her türlü masraf kaydedilirse toplam harcamalara dair farkındalık artar. Ayrıca her zaman nakit para taşımak ve gün içerisinde nakit olarak ödeme yapmak gerekir. Böylelikle elde kalan para miktarı bilinir ve harcamalar rahatlıkla kontrol edilir. Bunlara ek olarak aylık gelirin bir kısmı zor zamanlar için düzenli bir şekilde saklanır. Bu sayede tasarruf etmek çok kolay bir hâle gelir.

Konu: _____.

Ana fikir cümlesi: _____.

3. _____.

Öncelikle bireylere sunduğu esnek yer ve zaman bu ilginin en önemli sebebidir. Bireyler spor yaparken, yolculuk esnasında, yemek yerken ya da akşam evde dinlenirken eğitim içeriğine ulaşabilir. Özellikle çalışan yetişkinlerin tercih ettiği bu eğitim sistemi, öğrencilerini belli bir yer ve zamanla sınırlandırmadan esnek bir çalışma ortamı sağlar. Bu sisteme olan ilgi artışındaki bir diğer etken de bireylere sunduğu yaşam boyu, bağımsız ve sorumluluğu bireye veren bir eğitim anlayışına sahip olmasıdır. Bireyler kendi çalışma alışkanlıklarını kendileri şekillendirebilir. Ayrıca sistemin kolay güncellenebilir olması bu ilgi artışına neden olan bir diğer etkidir. Bireyler dünyada yaşanan herhangi bir sosyal, teknolojik, vb. gelişmeleri yakından takip edebilir. Kısacası uzaktan eğitim sisteminin bireylere sunduğu esnek yer ve zaman, yaşam boyu, bağımsız ve güncel oluşu bu sisteme olan ilgi artışındaki en büyük etkenler olarak sıralanabilir.

Konu: _____.

Ana fikir cümlesi: _____.

A. Aşağıdaki metni okuyun ve soruları metne göre yanıtlayın.

_____ . Öncelikle edebiyat ürünleri çocukların dil gelişimine katkıda bulunur. Çocukların konuşma ve anlama becerisi gelişir. Ana diline ait temel dil bilgisi kurallarını öğrenir ve okuma yazma becerileri gelişir. Bununla beraber edebiyat ürünlerinin çocukların bilişsel gelişimi ile yakın ilişkisi vardır. Bu sayede çocuklar kavramları, soyut-somut ilişkileri öğrenir; problem çözme, akıl yürütme, eleştirel düşünme ve akademik becerileri gelişir. Ayrıca edebiyat ürünlerinin sosyal duygusal gelişime etkisi vardır. Çocuklar kendi içinde yaşadığı toplumu ve kültürel özelliklerini tanır, farklı kültürleri ve özelliklerini tanır, duygularının farkına varır, olumsuz duygularla baş etmeyi öğrenir. Son olarak edebiyat ve çocukların kişilik gelişimi arasında bir bağ vardır. Edebiyat ürünleri aracılığıyla çocuklar kendini keşfeder, güçlü yönlerini fark eder, özgüveni gelişir, yeni ilgi alanları oluşur, özerk olmayı öğrenir. Özetle farklı edebiyat ürünleri kullanmak çocukların gelişim alanlarını olumlu biçimde etkiler.

Kaynak: AÖF, Çocuk Edebiyatı ve Medya (s. 21).

1. Bu paragrafın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- Çocuk edebiyatının türleri
- Çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi
- Edebiyat ürünlerinin yetişkinlere katkısı
- Edebiyatın çocukların gelişimine etkisi
- Edebiyat ürünleri tercihinde yapılan hatalar

2. Bu paragrafa en uygun başlığı bulun ve boş bırakılan yere yazın.

- Edebiyat ve Okul Hayatı
- Edebiyat ve Çocuk Gelişimi
- Çocuk Edebiyatının Öncüleri
- Edebiyat ve Okuma Alışkanlığı
- Çocuk Edebiyatının Eğitime Katkısı

3. Paragrafa uygun ana fikir cümlesini bulun ve boş bırakılan yere yazın.

- Farklı edebiyat ürünleri kullanmanın bireylerin hayatına katkısı yadsınamaz bir gerçektir.
- Çocukların bilişsel gelişimine olumlu etkileri sebebiyle farklı edebiyat ürünleri kullanılmalıdır.
- Günümüzde edebiyat ürünleri kullanmanın çocukların dil gelişimine sayısız olumlu etkisi vardır.
- Edebiyat ürünleri aracılığıyla çocukların hem bilişsel hem de kişilik gelişimleri hızlanır.
- Edebiyat ürünleri çocukların gelişimini desteklemek için kullanılacak en temel araçlardan biridir.

B. Aşağıdaki metni okuyun ve soruları metne göre yanıtlayın.

_____ . Öncelikle düzenli olarak su içmeye başladığınızda sindirim sisteminiz iyileşmeye başlar. Su, yediğiniz besinlerin parçalanmasına yardımcı olarak, sindirim sisteminin mükemmel çalışmasını sağlar. Bununla birlikte cilt sağlığı için de günlük su tüketimi önemlidir. Örneğin yumuşak ve parlak saçlara kavuşmak için su içmek gerekir. Su, saç köklerindeki sinir uçlarını aktif hâle getirir ve saçın uzamasına yardımcı olur. Ayrıca su, vücuttan toksinlerin atılmasını hızlandırdığı için yaşlanmayı yavaşlatır. Cilt hücrelerini tamir ederek cildin esnekliğini artırır. Bu da cildin daha parlak ve daha canlı görünmesi ile sonuçlanır. Diyet yapan ve kilo vermek isteyen kişiler de mutlaka su içmelidir. Su, metabolizmayı daha fazla çalıştırır. Böylece daha fazla kalori yakmış olursunuz. Bununla birlikte suyun yeterli tüketimi, kan dolaşımını kolaylaştırarak daha sağlıklı olmanızı sağlar. Çünkü doku ve organlara besin ve oksijen ulaştırmak kan dolaşımı sayesinde mümkün olur. Kısaca sağlıklı bir vücut için su içmek hayati önem taşır.

Kaynak:<http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/saglik/su-icmenin-faydalari-nelerdir-41173801> kaynağından uyarlanmıştır.

1. Bu paragrafın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Su içmenin faydaları
- b) Günlük su tüketim miktarı
- c) Su israfı ile mücadelenin yolları
- d) Suyu fazla içmenin sakıncaları
- e) Çocukların günlük su tüketimi

2. Bu paragrafta en uygun başlığı bulun ve boş bırakılan yere yazın.

- a) Su İçin Sağlıklı Kalın
- b) Su İçmenin Cilde Faydaları
- c) Suyun Kilo Vermedeki Önemi
- d) Su İçerek Yaşlanmayı Engelleyin
- e) Suyun Sindirim Sistemine Yararı

3. Paragrafta uygun ana fikir cümlesini bulun ve boş bırakılan yere yazın.

- a) Kalp ve damar rahatsızlığı olan bireyler her gün düzenli yürüyüş yapmalı ve su içmeyi ihmal etmemeli.
- b) Su, sindirim sistemini iyileştirdiği için bağırsak şikayeti olanlar her gün aksatmadan su içmeli.
- c) Pürüzsüz bir cilde sahip olmak için atılması gereken ilk adım günde en az 8 bardak su içmek.
- d) Sağlıklı kilo vermek için beslenme alışkanlıklarını değiştirmenin yanı sıra yeterli su tüketilmeli.
- e) Vücudumuzun neredeyse dörtte üçünü oluşturan su, insan sağlığının devamı için oldukça faydalı.

YANITLAR

OKUMA

Etkinlik 1:

1. d
2. İkinci paragraf d
Üçüncü paragraf a
Dördüncü paragraf e
Beşinci paragraf c
Altıncı paragraf b
3. c

Etkinlik 2:

1. c
2. b
3. b
4. c

OKUYALIM - YANITLAYALIM

A. YEMEK FOTOĞRAFI NEDİR, NE DEĞİLDİR?

1. b
2. d
3. d
4. a
5. b

B.GÜNEŞ GİRMİYEN EVE DOKTOR GİRER

1. c
2. e
3. a
4. c
5. e

DİNLEME

Etkinlik 3:

1. Haber: Bilim
2. Haber: Sağlık
3. Haber: Ekonomi
4. Haber: Spor
5. Haber: Gezi

Etkinlik 4:

1. e
2. c
3. d
4. b

DİNLEYELİM - YANITLAYALIM

A. OKURYAZARLIK

1. b
2. e
3. d
4. c
5. e

B. PROTEİN VE AMİNO ASİTLER

1. a
2. e
3. d
4. d
5. c

YAZMA

Etkinlik 5:

1. d
2. c
3. a
4. e
5. a

Etkinlik 6:

1. **Konu:** Sözcük dağarcığını geliştirmenin yolları.
Ana fikir cümlesi: Sözcük dağarcığınızı geliştirmek için okumada karşılaşılan yeni sözcükleri not almak, sözlükte onları incelemek, eklerini ve başka sözcüklerle ilişkilerini incelemek yararlıdır.
Not: Alternatif cevaplar olabilir.
2. **Konu:** Harcamaları kontrollü yapabilme yolları.
Ana fikir cümlesi: Harcamaların kaydını tutmak ve nakit kullanmak, para kullanımının kontrollü yapılmasını sağlar.
Not: Alternatif cevaplar olabilir.
3. **Konu:** Uzaktan eğitimin yaygınlaşması.
Ana fikir cümlesi: Son yıllarda uzaktan eğitime olan ilginin artmasında sisteme esnek yer ve zamanda erişebilme; sistemin yaşam boyu, bağımsız ve güncel olması nedenleri yer almaktadır.
Not: Alternatif cevaplar olabilir.

YAZALIM

A. EDEBİYAT VE ÇOCUK GELİŞİMİ

1. d
2. b
3. e

B. SU İÇİN SAĞLIKLI KALIN

1. a
2. a
3. e

Yararlanılan kaynaklar

<http://www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/kafeinsiz-kahveler> kaynağından alınmıştır.

Açıköğretim Fakültesi, Genel Turizm Bilgisi. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Anne ve Çocuk Beslenmesi. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Gastronomi ve Medya. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

<http://www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/gunes-girmeyen-eve-neden-doktor-girer> kaynağından yararlanmıştır.

Açıköğretim Fakültesi, Türk Basın Tarihi. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Genel Biyoloji. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Fotoğraf Tarihi . Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Çocuk ve Drama. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Yeni İletişim Teknolojileri. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

<https://www.bbc.com/turkce/vert-fut-47076693> kaynağından alınmıştır.

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50122482> kaynağından alınmıştır.

<http://www.tvf.org.tr/milli-takimlar/filenin-sultanlari-avrupa-ikincisi-oldu/> kaynağından yararlanmıştır.

<https://www.timeturk.com/ayasofya-yi-12-yilda-31-milyon-kisi-ziyaret-etti/haber-1256007> kaynağından alınmıştır.

Açıköğretim Fakültesi, Web Okuryazarlığı. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Açıköğretim Fakültesi, Çocuk Edebiyatı ve Medya. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

<http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/saglik/su-icmenin-faydalari-nelerdir-41173801> kaynağından yararlanmıştır.